

Kansanopistolehdistöhistoria pähkinänkuoressa

Ennen Kansanopistoyhdistyksen perustamista Kansanvalistusseuralla (perustettu 1874) oli tärkeä merkitys opistojen yhdyssiteenä. Keskinäiseen yhteydenpitoon kaivattiin myös lehteä, ja ”vuoden 1892 alusta Kansanopisto -niminen aikakauslehti alkoi ilmestyä kerran kuussa. Sen elinaika jäi tosin vain vuoden pituiseksi, mutta se oli tässä tärkeässä vaiheessa tueksi hapuilevalle opistoajatuksen toteuttamiselle. Lehden päätoimittajana oli Granfelt ja toimitussihteerinä kirjailija Hilda Käkikoski, joka toimi opettajana Kangasalan opistossa sekä Helsingin kansanopistokursseilla.” (M. O. Karttunen sivut 50-51)

(Tohtori A. A. Granfelt toimi Kansanvalistusseuran sihteerinä ja perehtyi aktiivisesti kansanopistoajatuksen osallistuen mm. pohjoismaisiin kansanopistokokouksiin.)

Vuosi 1896 oli kansanopistojen piirissä rohkeiden aloitteiden aikaa. Ensimmäisen kokoontumisen (Sääksmäen kansanopistokokous) lisäksi toteutettiin vuoden lopulla oman äänenkannattajan perustaminen. Asia tuli esiin yliopistollisen lomakurssien aikana ja tätä seurasivat valmistelevat kokoukset. Lehden perustava kokous järjestettiin Helsingissä 19. elokuuta 1896. Päätettiin että ’lehden tuli olla toverillinen yhdysside kaikkien kansanopisto-alalla työskentelevien, etupäässä opettajain ja oppilasten sekä myös harrastajain kesken’. (Karttunen s. 54)

”Uuden lehden nimeksi otettiin jälleen Kansanopisto. Se ilmestyi neljä vuotta 1897 – 1900. Sen lukijakunta jäi pieneksi, koska toiminnassa oli vasta 16 suomen- ja 4 ruotsinkielistä opistoa, opettajia niissä runsaasti alle 100... Lehti painettiin aluksi Kuopiossa ja ilmestyi kerran kuukaudessa.” (Karttunen s. 54) Aluksi toimittajana oli Pohjois-Savon kansanopiston opettaja FM Eva Hällström mutta vuonna 1898 hän avioitui tanskalaisen kansanopistomiehen tohtori Laus Moltesenin kanssa ja muutti tämän kotimaahan. Jonkin aikaa lehden käytännön asioita hoiti rouva Ester Hällström (myöhemmin presidentti K. J. Ståhlbergin puoliso). Seuraavan vuoden alussa toimittajaksi tuli johtaja Juhani Arajärvi Kymenlaakson kansanopistosta. ”Toimittaja jaksoi hoitaa lehteään kaksi vuotta, mutta sitten se tuli ylivoimaiseksi...Toimittaja kirjeessään sanoikin: ’On ainakin toteutunut, että kansanopistoihmiset osaavat puhua, mutta eivät panna ajatuksiaan paperille.’” Lehden lopettaessa Arajärvi esitti erillisen vuotuisjulkaisun toimittamista, ja siitä keskusteltiin vuonna 1901 mutta se ei johtanut tulokseen. (Karttunen sivut 54-55)

”Kesällä 1927 oli vuosikokous Pohjois-Savon kansanopistossa ja siitä tuli merkittävä kokous...Tässä kokouksessa päätettiin luentokurssit tästä lähtien järjestää yksin kansanopistoväelle vuosikokouksen rinnalle. Samoin luotiin perustus uuden oman äänenkannattajan hankkeelle.” Keskustelua lehdestä päätettiin jatkaa syksyllä Helsingissä luentokurssien aikana, ja asetettiin toimikunta valmistelemaan asiaa. ”Luentokurssien aikana kokoonnuttiin illaksi Tuusulan kansanopistolle, jossa 19. syyskuuta Aulanko selosti sen hetken tilanteen....Arne Aulanko lehden ohjelmakirjoituksessa totesi lehden tehtävänä olevan tarjota mahdollisuutta mielipiteiden vaihdolle, puolustaa kansanopistotyötä, tukea yhdistyksen toimintaa ja valtiovallan valvontaa sekä edistää kansanopistoväen sivistyspyrkimyksiä. (M. O. Karttunen sivut 145-146)

Kansanopistolehden näytenumero ilmestyi vuoden 1927 lopulla. ”Se tyydytti lukijoita, sitä alettiin tilata ja korostettiin että oli velvollisuuskin tilata jokaiselle opettajalle jopa johtokunnan jäsenillekin. Vuoden 1928 vuosikokouksessa se määrättiin yhdistyksen äänenkannattajaksi, jossa kaikki tiedotukset julkaistaisiin.” (Karttunen, sivu 146)

M. O. Karttusen kirjan Suomen kansanopisto 1889 – 1979, (Forssa 1979) pohjalta tiivistänyt Sari Virtanen

